

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาด้านคัวภำพำไทยถินตากใบ จำเกอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อรวมรวมคำศัพท์เก็บไว้ในรูปแบบของศัพทานุกรม มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1.เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคำเกอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
- 2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาษาไทยถินตากใบ จังหวัดนราธิวาส
- 3.เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการทำพจนานุกรมและศัพทานุกรม
- 4.เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดกลุ่มคำศัพท์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเกอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

นราธิวาสเดิมเป็นหมู่บ้านชื่อ "มะนาล้อ" ขึ้นอยู่กับเมืองสายบุรี แต่ในปี พ.ศ. 2444 (ร.ศ.120) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองโดยโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อม ประกาศกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ.120 ยกเลิกการปกครองแบบเก่า มาเป็นแบบมณฑลเทศบาล และแยกบริเวณเจ็ดหัวเมืองออกมามากมาย นครศรีธรรมราช จัดตั้งมณฑลปัตตานีขึ้น มีเมืองรวม 4 เมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองยะลา เมืองสายบุรี และเมืองยะแวง หมู่บ้านมะนาล้อจึงรวมอยู่กับเมืองยะแวง ปี พ.ศ.2450 ได้ย้ายศาลากลางเมืองยะแวง ออกจากต้นบ้านตันหยงมัสมาตั้งที่บ้านมะนาล้อ จำเกอนางนوا และยกฐานะจำเกอบางนราขึ้นเป็นเมืองบางนรา เมื่อ พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมห/repository

เจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสมณฑลปัตตานี ทรงพระราชทานพระแสงราชศัสดราประจำเมือง และทรง darüber hinweg
ให้ความเชื่อว่า บ้านน่านนี้ เป็นที่ตั้งบ้าน และความที่จะมีเชื้อเมืองให้เป็นหลักฐานสืบไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมือง "บางนรา" เป็น "เมืองนราธิวาส" เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน ค.ศ. 2474 หมายถึง "ที่อยู่ของคนดี" พ.ศ. 2474 สมัยพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ เจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ ให้ยุบเลิกมณฑล 4 มณฑล จังหวัด 9 จังหวัด เพื่อประหนัยด้วยเจ้าของแผ่นดินมณฑลปัตตานีเป็นมณฑลหนึ่งที่อยู่ในประกาศยุบเลิก และให้รวมจังหวัดต่างๆ ของมณฑลปัตตานีเข้าไว้ในปกครองของมณฑลนครศรีธรรมราช มีศาลาวิญญาณทั้งสี่แห่งที่จังหวัดสงขลา

นราธิวาสเป็นจังหวัดชายแดน ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายูสุดชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่สถานีรถไฟสุไหงโก-ลก มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,475.43 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ประมาณ 1,149 กิโลเมตร และทางรถไฟประมาณ 1,116 กิโลเมตร สภาพภูมิประเทศของจังหวัดเป็นป่าและภูเขาประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีภูเขานานาแบบทิศตะวันตกเฉียงใต้จัดเทือกเขาสันกาลาครีซึ่งเป็นแนวกำแพงธรรมดาน้ำตก ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและบริเวณแม่น้ำ 4 สาย คือ แม่น้ำสายบูรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตาข่าย และแม่น้ำโก-ลก วิถีพื้นที่พืชจำนวนประมาณ 361,860 ไร่ สภาพภูมิอากาศเป็นแบบเมรสุมเขตร้อน แบ่งออกเป็น 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝนและฤดูร้อน

ประชากรจังหวัดนราธิวาสนับถือศาสนาอิสลามประมาณ 82% นับถือศาสนาพุทธประมาณ 17% นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอื่นๆ อีกประมาณ 1% ประชากรใช้ภาษาพูดหลักหลาย เพราะมีหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนราธิวาส ที่มาจากการอพยพกันจะได้ภาษาไทยมาตรฐาน หากมาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ จะมีสำเนียงพูดหลายสำเนียง เช่น สำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ตอนบน ภาษาไทยถิ่นใต้ตอนล่าง และยังมีภาษาพูดเป็นพิเศษคือ ภาษาถิ่นตากใบ หรือภาษาเจาะเห มีพูดกันมานานและมีอยู่ในกลุ่มคนไทยพุทธ ดังเดิมเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของอำเภอตากใบ สำหรับคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะใช้ "ภาษาอามลาญถิ่น" หรือเรียกว่า "ภาษาอาไว" ในชีวิตประจำวันคล้ายคลึงกับภาษามลายูในประเทศไทยเดิม อยู่ในบูรี ปัจจุบันผู้ที่พูดภาษามลายูถิ่นก็สามารถพูดภาษาไทยได้เป็นส่วนใหญ่ สำหรับชาวพุทธที่พูดภาษาไทย ก็สามารถพูดภาษามลายูถิ่นได้

สัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นรูปเรือใบແล่นกางใบ ตรงกลางใบมีรูปช้างเผือกประดับเครื่องศพภรณ์อยู่ในวงกลม

คำว่า "ปะจังหวัด" คือ ทักษิณราชดำเนิน ชนรักศาสนา นราหัศมน์เพลินตา ป่าใจ ตรึงใจ แหล่งใหญ่แห่งทอง ล่องกองหอมหวาน

ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ ตะเคียนขันตาเมว พับมากบนภูเขาสูงในป่าเขตจังหวัด เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน

ดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกบานบูรีเหลือง

จังหวัดนราธิวาสแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอตากใบ อำเภอป่าเจาะ อำเภอราษฎร์ อำเภอจะแนะ อำเภอศรีสาคร อำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอสู

ในปัจจุบัน อำเภอเจ้าไกรร่อง อำเภอปีง อ่ามกาอีรือเสะ อ่ามกาอสุคิน และอำเภอแก้ง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2553. [www http://th.wikipedia.org](http://th.wikipedia.org))

อำเภอตากในปัจจุบันนี้ของจังหวัดราชวิถี เมื่อครั้งรัชกาลันตันต้องเสียดินแดนให้แก่อังกฤษในการทำสนธิสัญญาตามราห์ว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลอังกฤษเพื่อตกลงเรื่องความเขต ฝ่ายสยามได้อ้างเหตุผลว่าบริเวณนี้เป็นที่อยู่ของคนไทยมาข้านาน โดยให้จังหวัดฯ ลคลาสสิกแห่ง และวัดพระพุทธเป็นหลักฐาน อังกฤษจึงกำหนดเอาแนวแม่น้ำโข-ลก เป็นเขตแดน ต่อมาได้ย้ายฐานะตากไปเป็นอำเภอในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2453

อำเภอตากในดั้งเดิมที่คงตัวไว้ ไม่สามารถติดต่อกับเขตการปกครอง ข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือจุดอ่อนไหวไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสุไหงโกลก และอำเภอสุไหงปาดี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับรัฐกลันตัน (ประเทศไทย)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสุไหงปาดี และอำเภอเมืองราชวิถี

การปกครอง

การปกครองของอำเภอตากใน มี 8 ตำบล 55 หมู่บ้าน ได้แก่

1. เจาะเหม มี 8 หมู่บ้าน
2. ไฟรัน มี 10 หมู่บ้าน
3. พร่อง มี 6 หมู่บ้าน
4. ศาลาใหม่ มี 7 หมู่บ้าน
5. บางขุนทอง มี 6 หมู่บ้าน
6. เกาะสะท้อน มี 9 หมู่บ้าน
7. นาภาค มี 3 หมู่บ้าน
8. โนเชิต มี 5 หมู่บ้าน

คำขวัญอำเภอตากใน

หาดทรายเงาเยา ลูข้าวปลาอาหาร แหล่งตำนานโดยอิฐ ตลาดประชีดชาญแคน วัดพิทักษ์แผ่นดิน ถิ่นปลายสุดสยาม สามแม่น้ำบรรจบ (กรรมการปักครอง กระทรวงมหาดไทย, 2553. <http://www.amphoe.com>)

แผนที่อำเภอตากใบ จังหวัดราชบุรี

(กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2553.<http://www.amphoe.com>)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่น

วีไลศักดิ์ กิงคำ (2544, หน้า 1) ภาษาไทยถิ่น (Thai Dialect) ประกอบด้วยคำ 3 คำ ได้แก่คำว่า “ภาษา” “ไทย” และ “ถิ่น” ซึ่งแต่ละคำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ.2539) ได้นำคำจำกัดความดังนี้

“ภาษา” น. เสียงหรือกิริยาอาการที่ทำความเข้าใจกันได้ คำพูด อีกคำที่ใช้พูดกันโดย普遍 หมายถึงคนหรือชาติที่พูดภาษาหนึ่ง เช่น บุญที่มีความหมายความว่า มีความรู้ ความเข้าใจ

“ไทย” [泰] น. ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเครือประวัติศาสตร์เดียวกัน มีพรมแดนติดต่อ กับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า ชนชาติไทยมีหลายสาขาเหมือนกัน เช่น ไทยใหญ่ ไทยคำ ไทยขาว ความมีอิสระในตัว ความไม่เป็นทาง

“ถิ่น” น. ที่, แคน, ทือบุญ, เช่น ถินเสือ ถินผู้ร้าย

เมื่อนำคำทั้ง 3 คำมาเรียงเข้ากันเป็นกลุ่มหรือกลุ่ม จึงให้คำว่า “ภาษาไทยถิ่น” ซึ่งหมายถึงภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสารตามท้องถิ่นต่างๆ สืบความหมาย เข้าใจกันในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งในแต่ละถิ่นอาจพูดแตกต่างกันไปจากภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งในด้านเสียง คำ และการเรียงคำ บ้าง แต่ความหมายคงเดิม

ภาษาไทยถิ่นที่พูดอยู่ตามท้องถิ่นของประเทศไทยต่างก็เป็นภาษาถิ่นของภาษาตระกูลไทย ดั้งเดิม (Proto Tai) ที่แยกต่างกันไป ถ้าหากถิ่นใดมีลักษณะทั่วไป ทางเสียง คำและความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันก็จัดอยู่ในภาษาถิ่นนั้นๆ

ภิญโญ จิตธรรม (2513, หน้า 3) กล่าวถึงภาษาถิ่นว่า “ภาษาถิ่น” บางที่เรียก ภาษาพื้นเมือง เมื่อเทียบกับภาษากลาง หรือภาษาถิ่นมาตรฐาน และภาษาที่ไป เป็นภาษาพื้นเมือง เมื่อเทียบกับภาษาต่างประเทศ

พระยาอนุมาณฑล (2516, หน้า 24) ได้กล่าวถึงเรื่องภาษาถิ่นว่า “หมู่ชนที่มีอยู่รวมกันเป็นประเทศชาติ ย่อมมีภาษาประจำชาติสำหรับสื่อสารสมาคมทำความเข้าใจกันในพวงในชาติ และเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งที่ทำให้รู้ว่าเป็นพวงเดียวกัน แต่ถ้าภาษาของชาติใหม่ผู้พูดเป็นจำนวนมาก และอยู่ต่างถิ่นกันติดต่อ ก็จะมี方言 ภาษาที่มีลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่าภาษาถิ่น (dialects) ถ้าผิดเพี้ยนกันเล็กน้อยอย่างที่เรียกว่าเห็นอก ก็เรียกว่าภาษาชนบท (pations or provincialism)

กรรณิการ์ วิมลเกษ� (2549, หน้า 2) กล่าวถึงความหมายของภาษาถิ่น และประโยชน์ของการศึกษาภาษาถิ่นว่า “ภาษาถิ่น” หมายถึง ภาษาถี่งของภาษาได้ภาษาหนึ่งที่ใช้พูดในแต่ละชุมชน ตัวอย่างเช่น ในประเทศไทยเราสามารถแบ่งภาษาไทยตามความคล้ายคลึงกันทางเสียง และคำศัพท์ได้ 4 กลุ่ม คือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาไทยถิ่นใต้ โดยที่ไปแล้วคนไทยสามารถบุตรได้ว่าภาษาที่ตนได้ยินอยู่นั้นเป็นเสียงพูดของคนภาคใต้ หรือเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ แต่ไม่อาจระบุได้ว่าเป็นคนจังหวัดใด ยกเว้นที่อยู่ในภาคนั้นๆ ฉะนั้นเราได้รับการสอนภาษาไทยที่ลักษณะเดียวกัน แต่เมื่อมาอยู่ในภาคอื่นๆ อาจจะพบได้ ทั้งนี้เพื่อความแตกต่างที่จะเลือกใช้ภาษาที่ตนเองนิยมมากกว่า ภาษาที่สอนมา แต่เมื่อมาอยู่ในภาคอื่นๆ ภาษาที่สอนมาจะไม่ใช้ภาษาที่นิยมมาก แต่จะใช้ภาษาที่นิยมมากกว่า เช่น ภาษาอีสานที่สอนมาจะไม่ใช้ภาษาอีสานมาก แต่จะใช้ภาษาไทยมากกว่า

เรืองเดชา ปันเขื่อนขัติย์ (2531, หน้า 30) กล่าวว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชนชาติที่เป็นเจ้าของภาษา ภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนไทย และในงานของเดียว กันภาษาถิ่นตระกูลไทยก็เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชนชาติไทย เพราะจะนี้การศึกษาภาษาถิ่นต่างๆ ในภาษาถิ่นตระกูลไทยจึงเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของชนชาติไทยไปในตัว เพราะการศึกษาภาษาถิ่นของแต่ละถิ่นนั้น สิ่งที่ผู้ศึกษาจะได้รับนอกเหนือจากภาษาถิ่นรวมถึง วัฒนธรรม และประเพณีอื่นๆ จากเจ้าของภาษาไทยถิ่นนั้นๆ ไปด้วย

การแบ่งภาษาไทยถิ่น

วีไลศักดิ์ กิงคำ (2544, หน้า 2) กล่าวว่า การแบ่งภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทยนั้น ถ้าแบ่งตาม ความแตกต่างของภูมิศาสตร์ หรือท้องที่ที่ผู้พูดภาษาถิ่นๆ อาศัยอยู่ จะแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในเมืองหลวงของประเทศไทยและจังหวัดรอบๆ ทางภาคกลางของประเทศไทย
2. ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่น สงขลา ภูเก็ต พังงา ราชบูรี ชานี เป็นต้น
3. ภาษาไทยถิ่นอีสาน ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์ อุดรธานี ร้อยเอ็ด เป็นต้น
4. ภาษาไทยถิ่นเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เป็นต้น

การแบ่งภาษาไทยถิ่นดังกล่าว เป็นการแบ่งโดยอาศัยประชากรจำนวนมากในท้องถิ่น

นั่นๆ เป็นผู้ใช้ภาษา ซึ่งถือว่าเป็นการแบ่งอย่างกว้างๆ เพราะในแต่ละท้องถิ่นยังมีภาษาอยู่อื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก แต่มีคนใช้พูดเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ในที่นี้ ต้องการเน้นการใช้ภาษาไทยถิ่น ทั้ง 4 ถิ่น คือ กลาง ใต้ อีสาน และเหนือ

ประโยชน์ในการศึกษาภาษาถิ่น

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544, หน้า 2) ได้บอกประโยชน์ในการศึกษาภาษาถิ่นไว้ดังนี้

1. เกิดความเข้าใจในเรื่องของภาษาว่าภาษาในโลกนี้ นอกจากจะมีหลายตระกูลแล้ว ในตระกูลนี้ๆ ยังมีภาษาอีกหลายภาษา
2. เข้าใจความเป็นมาของภาษา และซาบซึ้งในวัฒนธรรมในการใช้ภาษา และเห็น ความสำคัญของภาษาถิ่นนั้นๆ
3. เข้าใจในเรื่องการถ่ายเสียงและความหมายของคำในภาษาถิ่นนี้ อาจเห็นการให้คำนองคำบ้างถิ่นพึงแล้วอาจถือว่าเป็นคำหยาบแต่ความหมายไม่ใช่อย่างที่เข้าใจ
4. เป็นแนวทางในการเรียนรู้วิธีการ และวิเคราะห์ภาษาในระบบต่างๆ เช่น เสียง พยัญชนะ เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และอื่นๆ
5. เป็นประโยชน์ในการสอนภาษาแก่เด็กนักเรียนที่พูดภาษาถิ่นและแก้ไขปัญหา นักเรียนที่ออกเสียงภาษาไทยมาตรฐานไม่ชัด พร้อมนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน ภาษาไทยแก่เด็กนักเรียน

กรณีการ์ วิมลเกشم (2549, หน้า 3) กล่าวถึงประโยชน์ของภาษาถิ่นไว้ว่า การศึกษาภาษาถิ่นต่างๆ ให้ประโยชน์หลายประการดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ในด้านการสื่อสาร ภาษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการ ติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน ฉะนั้น การเรียนรู้ภาษาถิ่นได้กิ่ยอ่อนสามารถเจรจาสื่อสารเข้าถึงผู้ ที่เป็นเจ้าของภาษาได้ และทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาเกิดความรู้สึกที่เป็นมิตรอีกด้วย
2. การศึกษาภาษาถิ่นทำให้ผู้ศึกษามีความรู้คำศัพท์ก้างขวางมากยิ่งขึ้น สามารถนำ ความรู้ที่ได้มาร่วมศึกษาหรือช่วยให้เข้าใจภาษาภาษาไทยมาตรฐานดียิ่งขึ้น และช่วยให้ไม่เกิดการ ใช้คำที่ผิดพลาดได้

การเรียกชื่อภาษาถิ่นตระกูลไทย

นักภาษาศาสตร์ จะเรียกภาษาถิ่นตระกูลไทย โดยอาศัยหลักการเรียกดังต่อไปนี้

1. เรียกตามเชื้อชาติ การเรียกตามเชื้อชาตินี้จะมีชื่อภาษาถิ่นของเจ้าของภาษาด้วยจะมี คำว่า “ไทย” หรือ “ใต้” อุญตันหรือท้าย เช่น ผู้ไทย ใต้ใหญ่ ใต้สาม เป็นต้น

2. เรียกตามภูมิศาสตร์หรือสถานที่ที่อยู่อาศัยในประเทศไทย ถ้าภาษาถิ่นใดพูดอยู่ในภูมิภาคใดของประเทศไทย ก็จะเรียกตามภูมิภาคนั้นๆ เช่น ไทยเหนือ ไทยใต้ ไทยอีสาน เป็นต้น
3. เรียกตามวัฒนธรรมปะเพณี โดยเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย นิยมสมรสื่อผ้าสีอะไร์ ก็เรียกตามสีหรือลายของเสืือผ้านั้น เช่น ไทยา ໄຕดำเน ໄຕແດງ เป็นต้น
4. เรียกตามการเรื่องการปากของ เป็นการเรียกตามชื่อประเทศที่คนไทยอาศัยอยู่ เช่น คนลาว คนสยาม คนจีน เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นได้และภาษาถิ่นต่างๆ

เจ มากวนิ บรรจัน (1965, หน้า 180) ได้แสดงวิวัฒนาการของภาษาถิ่นอย่างในกลุ่มภาษาไทยถิ่นได้ ไว้ในงานวิจัยเรื่อง From ancient Thai to Modern Dialects ว่ากลุ่มภาษาไทยถิ่นได้ ได้วัฒนาการมาจากการภาษาสูง夷 ประมาณ ค.ศ. 1300 และมีวัฒนาการเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนครศิริธรรมราชและกลุ่มตากใบ

1. กลุ่มนครศิริธรรมราช

บรรจัน ได้แบ่งกลุ่มภาษาบ้านนครศิริธรรมราชออกเป็น 2 สาย คือ

1.1 สายใช้ยา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1.1 ภาษาชุมพร

1.1.2 ภาษาใช้ยา แบ่งย่อยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ภาษาранอง ใช้ยา (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี) หลัง

สวน (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร) และสวี (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดชุมพร)

- ภาษาตะกั่วป่า (อำเภอหนึ่งในจังหวัดพังงา) และภูเก็ต

1.1.3 ภาษาแกะสมุย (เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี)

1.2 สายนนครศิริธรรมราช แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 ภาษานครศิริธรรมราช แบ่งย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- ภาษากระปี

- ภาษานครศิริธรรมราช ทุ่งสง (เป็นอำเภอในจังหวัด)

นครศิริธรรมราช) ตั้ง ดวงชุมนุน (เป็นอำเภอในจังหวัดพัทลุง)

- ภาษาหัวไทร (เป็นอำเภอในจังหวัดนครศิริธรรมราช)

1.2.2 ภาษาสงขลา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

- ภาษาสงขลา และระโนด (เป็นอำเภอในจังหวัดสงขลา)

- ภาษายะลา แบ่งย่อออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1 ภาษายะลา

2 ภาษาสตูล

2. กลุ่มตากใบ

กลุ่มตากใบเป็นภาษาที่มีวัฒนาการมาจากการไทยโดยตรง (ประมาณ ค.ศ. 1300) แอนโนทนี แวน นอสเตรน ดิลเลอร์ (Anthony Van Nostrand Diller) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง Toward a model of Southern Thai diglossic speech variation ได้วิจัยและศึกษาภาษาถิ่นได้ทุกจังหวัด โดยสูมตัวอย่างตามพื้นที่ต่างๆ (เฉพาะภาษาถิ่น) ประมาณร้อยตัวอย่าง ข้อมูลที่ศึกษามีทั้ง เสียง คำศัพท์ และการเรียงคำ ดิลเลอร์ ได้เปรียบเทียบวรรณยุกต์ของคำที่มีลักษณะพยานค์เป็นคำเป็นเท่านั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขตภาษา และได้เสนอผลการวิจัยแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นได้ออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

1. กลุ่ม A ได้แก่ ภาษาชุมพร ระนอง และสุราษฎร์ธานี
2. กลุ่ม B ได้แก่ ภาษาเกาะสมุย
3. กลุ่ม C ได้แก่ ภาษาพังงา กระบี่ ภูเก็ต และตรังบางส่วน
4. กลุ่ม D ได้แก่ ภาษานครศรีธรรมราช
5. กลุ่ม E ได้แก่ ภาษาพัทลุง สงขลา ตรังบางส่วน และสตูลบางส่วน
6. กลุ่ม F ได้แก่ ภาษาสตูลบางส่วน ยะลา ปัตตานี และนาเชิง

ฉบับ ทองช่วย (2527, หน้า 105) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นได้อย่างกว้างๆ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มภาคใต้ตอนเหนือและพื้นที่ฝั่งทะเลตะวันตก ได้แก่ ภาษาถิ่นต่างๆที่พูดกันในจังหวัดต่อไปนี้ คือ ประจวบคีรีขันธ์ตอนล่าง ชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา และภูเก็ต
2. กลุ่มภาคใต้ตอนกลาง และเขตที่มีฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ ภาษาถิ่นต่างๆที่ใช้พูดกันในจังหวัดต่อไปนี้คือ กระบี่ ตรัง พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลาบางจังหวัด (ระโนด ศรีบูรพา ยะลา ปัตตานี และนาเชิง ยะลาและสตูล)
3. กลุ่มภาคใต้ตอนใต้ - มาเลเซีย ได้แก่ภาษาไทยถิ่นต่างๆ ที่ใช้พูดกันในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ สงขลาบางส่วน (ยกเว้น ระโนด ศรีบูรพา ยะลาและสตูล) ยะลา ปัตตานี และนาเชิง ตลอดไปจนถึงภาษาไทยถิ่นต่างๆที่พูดกันในประเทศไทยมาเลเซีย

ภาษาไทยถัดไปกลุ่มนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

3.1 กลุ่ม 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไทรนูรี และปะลิส

3.2 กลุ่มภาคใบ – กลันตัน

วิจิตร ศรีสุทธานนท์ (2528, หน้า 223) ได้ศึกษาหน่วยเสียงภาษาตากใบ เมื่อ พ.ศ.2521 ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์ พยัญชนะ และสรุป เปรียบเทียบกับ ภาษาไทยมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ระบบเสียงวรรณยุกต์ มี 6 หน่วยเสียงคือ

/1/ ตា – ระดับ – ชีน

/2/ ڑูง – ระดับ

/3/ ตា – ระดับ

/4/ กлаг – ระดับ – ชีน

/5/ ตា – ระดับ – ตก

/6/ กлаг – ชีน – ตก

2. หน่วยเสียงพยัญชนะแบ่งเป็น

2.1 พยัญชนะเดี่ยวมี 24 หน่วยเสียง คือ / p, ph, b, t, th, d, k, kh, ?, ڻ, c, ch, f, s, h, m, n, ڻ, g, r, l, w, y /

หน่วยเสียงทุกหน่วยเสียงเป็นพยัญชนะตันได้ ส่วนหน่วยเสียงที่เป็นตัวสะกด หรืออยู่ท้ายพยางค์ มี 7 หน่วยเสียง คือ / -p -t -k -m -n -g -? /

2.2 พยัญชนะควบกล้ำมี 17 แบบ คือ [pl, pr, ph, l phr, bl, br, tr, thr, kl, kr, kw, khl, khr, sr, ml, mr]

3. หน่วยเสียงสระมีดังนี้

3.1 หน่วยเสียงสระเดี่ยวเสียงสั้นมี 9 หน่วยเสียง คือ / i, e, ε, a, ɔ, o, u, ɿ, ə /

3.2 หน่วยเสียงสระเดี่ยวเสียงยาวมี 9 หน่วยเสียง คือ / i:, e:, ε:, a:, ɔ:, o:, ɿ:, ə:, ɻ:/

3.3 หน่วยเสียงสระประสมสองส่วนมี 14 หน่วยเสียง คือ / ia, iu, eu, ɿu, ai, a:i, au, a:u, ei, oi, ua, ɿi, ɿa, ɿi /

3.4 หน่วยเสียงสระประสมสามส่วนมี 3 หน่วยเสียง คือ / iau, iau, uai/ ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 วิจิตร ศรีสุทธานนท์ ได้ศึกษาแนวแบ่งเขตภาษาและพื้นที่ของภาษาไทย

กลุ่มตากใบ โดยศึกษาจากการใช้คำศัพท์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขต ผลการวิจัยพบว่าแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยกลุ่มตากใบกับภาษาถิ่นได้ทั่วไป อยู่ที่เขตแดนระหว่าง อำเภอปะนาเระ อำเภอเมือง อำเภอทุ่งยางแดง ต่อ กับ อำเภอชัยภรีและอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

จากการแบ่งแนวเขตภาษาทำให้อธิบายได้ว่า พื้นที่ภาษาไทยกลุ่มตากใบครอบคลุมพื้นที่ อำเภอปะนาเระ อำเภอเมือง กับ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอสายบุรี (รวม อำเภอสะพ้อ) อำเภอไม้แก่น อำเภอนาเจาะ อำเภอวือเสาะ อำเภอศรีสัครา อำเภอเยี้ยง อำเภอเมืองนาอิวาส อำเภอตาดใน อำเภอระแวง อำเภอจะแนะ อำเภอสูไหงปาดี อำเภอแม่จัน อำเภอสุคิริน และพื้นที่ที่คนไทยใช้ภาษาไทยในรัฐกลันตัน ยกเว้นพื้นที่ที่คนไทยพูดภาษาไทยถิ่นได้ทั่วไปเข้าไปอาศัยอยู่ในตัวเมือง ในเขตเทศบาล หรือพื้นที่อันเป็นพัฒนานิคมสร้างตนเองภาคใต้ เช่น อำเภอศรีสัครา อำเภอจะแนะ อำเภอสุคิริน ที่มีประชากรอยู่พม่าจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ชนทัศ ทองช่วย (2527, หน้า 108) ได้ศึกษาภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตัน ไทยบุรี และປะลิต โดยศึกษาเรื่องระบบเสียง คำ ความหมายของคำบางคำที่นำสนใจ และลักษณะการเรียงลำดับคำ แล้วนำภาษาไทยถิ่นทั้ง 3 ถิ่น มาเปรียบเทียบกับภาษาไทยมาตรฐาน และได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาที่วิจัยทั้ง 3 ถิ่นกับภาษาไทยถิ่นได้ สรุปผลการวิจัยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่นตากใบ

1. ด้านระบบการแยกเสียงวรรณยุกต์

ภาษาไทยกลันตัน มีการแยกระบบเสียงวรรณยุกต์ที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นได้กลุ่ม ตากใบและมีลักษณะแตกต่างจากระบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นอื่นๆอย่างเห็นได้ชัด ระบบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยกลันตัน คล้ายคลึงกับระบบการแยกเสียง วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นได้กลุ่มตากใบ

2. ด้านรูปแบบของพยัญชนะสรุปได้ดังนี้

ภาษาไทยกลันตันมีรูปแบบของพยัญชนะเหมือนกับภาษาไทยถิ่นได้กลุ่มตากใบ กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่มีรูปแบบของระบบพยัญชนะที่มี / f / เมื่อกันทั้ง 2 กลุ่ม

3. ด้านการเลือกใช้เสียงสรระในคำบางคำ สรุปได้ว่าภาษาไทยกลันตันมีการเลือกใช้เสียง สรระในคำบางคำเหมือนกับภาษาไทยถิ่นได้กลุ่มตากใบ เช่น

1.1 [ay] และ [a:y] ในคำว่า

ໄ	เป็น	ka:y	(กี๊ย)
ໄ	เป็น	ta:y	(ตี๊ย)
ໄ	เป็น	pha:y	(ผี๊ย)

3.2 [i:w] เป็น [i:w] ในคำว่า

กิ่ว	เป็น	ki:w	(กีว)
สิว	เป็น	si:w	(สีว)
นิ้ว	เป็น	ni:w	(นีว)

1.2 [aw] เป็น [a:w] ในคำว่า

เก่า	เป็น	ka:w	(ก้าว)
เต่า	เป็น	ta:w	(เต้า)
เปา	เป็น	pa:w	(ป้า)

สุนกุล เวชลิตธิ (2530, หน้า 41) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ภาษาถิ่นที่ใช้ในปัจจุบัน จังหวัด นราธิวาส ผู้วิจัยได้แบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 4 เขต ดังนี้คือ

เขต นธ.1 ได้แก่พื้นที่ทางด้านตะวันออก เป็นพื้นที่ของอำเภอตากไปทั้งหมด มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและที่ราบบริมทะเล ตอนบนมีพื้นที่ติดกับอ่าวไทย และมีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับประเทศไทยโดยเส้นทางแม่น้ำสู่ทางโกลกภัยเด่น ในเขตนี้เป็นดินแดนแห่งประวัติศาสตร์เนื่องจากมีโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น วัดต่างๆ ที่ปรากฏในใจกลางหมู่บ้านมีวัดที่สำคัญที่สุดคือ วัดชลอราษฎร์ วัดพระพุทธ พื้นที่นั้นบว่าเป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างชัดเจน

ในด้านภาษาของอำเภอตากใน มีนักวิจัยทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ศึกษาและวิจัยเรื่อง ระบบเสียงวรรณยุกต์ ปรากฏว่าระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นตากใบมี 6 หน่วยเสียง

เขต นธ.2 ได้แก่พื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ราบสูง ได้แก่เขต อำเภอสูงปาดี อำเภอสูงโกลก อำเภอสว่าง อำเภอสุคิริน ลักษณะสังคมของเขตพื้นที่นี้ เป็นเขตผสมผสานทางวัฒนธรรมไทย – มลายูสูง เนื่องจากพื้นที่บางส่วนในอำเภอสูงโกลก อำเภอสว่าง และอำเภอสุคิริน มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศไทยโดยเส้นทางแม่น้ำสู่ทางโกลกภัยเด่น ทำให้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาก

เขต นธ.3 ได้แก่พื้นที่อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอระแวง อำเภอจะแนะ สภาพพื้นที่ทางตอนบน คือบริเวณอำเภอเมืองนราธิวาส เป็นที่ราบบริมทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำบางนราไหลผ่าน สร้างทางตอนกลางจะเป็นพื้นที่ภูเขาและป่าไม้ พื้นที่นี้เป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ตามประวัติศาสตร์เขตอำเภอเมืองนราธิวาสนั้นเดิมเป็นหมู่บ้านชื่อ “มะนาล้อ” ซึ่งกับเมืองสายบุรี ต่อมาโอนมาชื่อนกับเมืองระแวงแต่หมู่บ้านมีขนาดมีความเจริญมากกว่า จึงย้ายตัวเมือง

จากระยะมายอยู่ที่หมู่บ้านมะนาดอ และยกฐานะเป็นเมืองบางนรา แล้วเปลี่ยนเป็นนครวิวาส เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2458

จะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าว ในอดีตเคยเป็นชุมชนเดียวกันและเป็นชุมชนเมือง เนื่องจากที่ตั้งของพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์จึงได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเขตพื้นที่นี้เป็นเขตที่สถาปัตยกรรมและภัณฑกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นมีสำเนียงและลีลาในการพูดที่คล้ายคลึงกับภาษาถิ่นในอำเภอตากในอญูบ้าง แต่ก็อาจออกเสียงและความหมายของคำบางคำส่วนใหญ่จะตรงกับภาษาไทยถิ่นกุงเทพฯ

เขต นธ.4 ได้แก่พื้นที่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด พื้นที่เป็นพื้นที่ราบเชิงเขา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดยะลา และทางส่วนบนของพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดปัตตานี เขตพื้นที่นี้คืออำเภอบ่าเจาะ อำเภอป้อง อำเภอรือเสาะ อำเภอศรีสาคร ดังนั้นเขตพื้นที่นี้จะมีลักษณะร่วมกันของชุมชนของชาวไทยพุทธที่ติดต่อกับชุมชนของจังหวัดอื่น

ในด้านภาษา ปรากฏว่าภาษาที่พูดในเขตนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นกลุ่มตากใบมาก แต่จะมีลีลาและสำเนียงการพูดที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นใต้ที่ใช้พูดกันในจังหวัดยะลา และบางส่วนของจังหวัดปัตตานี แต่ลักษณะคำศัพท์จะมีการผสมของภาษาไทยถิ่นกลุ่มตากใบกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป

หน่วยเสียงของวรรณยุกต์เขต นธ.1 (พื้นที่ของอำเภอตากใบ) มีจำนวนหน่วยเสียง วรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง ดังนี้คือ

/1/ ตា - ชັນ คือเสียงที่ออกตอนแรกเสียงจะต่อลงเล็กน้อยก่อนแล้วจึงสูงขึ้นไปเรื่อยๆ

หน่วยเสียง /1/ จะเกิดกับคำหรือพยางค์เป็น ซึ่งตามระบบการเขียนภาษาไทยมาตรฐานไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ และมีพยัญชนะต้นดังต่อไปนี้ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, ງ, ຖ, r, ລ, w, y / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนได้ด้วยอักษรสูง ພ, ດ, ສູ, ແ, ອ, ຜ, ສ, ຊ, ນ ແລະອັກຫຼວດໍາທີ່ມີ ທ ນຳ ຄື້ອ ມົມ, ອົນ, ຜົງ, ອົວ, ຜົຍ, ແລະ ອູນ ຕາມระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน

/2/ ສູງ - ລະດັບ ດືອນหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ມີຈຸດໂຣມตັນຂອງເສີຍຂອງຮູ່ວະດັບສູງ ແລະຈະຄງຮະດັບຕັ້ງແຕ່ຕັ້ນຈົນຈົບພຍາງคໍ

หน่วยเสียง /2/ จะเกิดกับคำเป็นหรือพยางค์เป็น ซึ่งตามระบบการเขียนภาษาไทยมาตรฐานจะมีรูปวรรณยุกต์เอกกำกับ และจะเกิดกับคำตายหรือพยางค์ตายเสียงยาว ซึ่งມີພັນຍຸນະຕັນດັງນີ້ ດືອ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, ງ, ຖ, r, ລ, w, y / ພັນຍຸນະຕັນเหล่านີ້ ອາຈແກນດ້ວຍອັກຫຼວດໍາທີ່ມີ ທ ນຳ ຄື້ອ ມົມ, ອົນ, ຜົງ, ອົວ, ຜົຍ, ແລະອັກຫຼວດໍາທີ່ມີ ທ ນຳ ຄື້ອ ມົມ, ອົນ,

หง, ဟ, หล, หว, ထု, และ ဉ် และ / k, c, d, t, b, p, ? / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ဂ, ခ, ဒ, တ, ြ, ္, ပ, ခ ตามระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน

/3/ สูง – ระดับ – ตกตอนท้าย คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับสูงในช่วงแรกเสียงจะคงระดับแล้วระดับเสียงจะค่อยๆลดลงจากจุดเริ่มต้นเพียงเล็กน้อย

หน่วยเสียง /3/ จะเกิดกับคำเป็นหรือพยางค์เป็น ซึ่งตามระบบการเขียนภาษาไทย มาตรฐานจะมีรูปวรรณยุกต์ให้กำกับ และมีพยัญชนะต้นดังต่อไปนี้ คือ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, မ, ရ, လ, w, y / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรสูง မ, ရ, ြ, ္, ဇ, န, စ, ဆ, ဇ၊ ဟ และอักษรตัวที่มี ဟ นำ คือ ဟမ, ဟန, ဟง, ဟရ, ဟဝ, ဟယ, และ ဉ် ตามระบบ การเขียนภาษาไทยมาตรฐาน และ / k, c, d, t, b, p, ? / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วย อักษรกลาง ဂ, ခ, ဒ, တ, ြ, ္, ပ, ခ ตามระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน

/4/ กลาง – ชื่น – ตก – ชื่นตอนท้าย คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับกลาง แล้วค่อยๆสูงขึ้น แล้วค่อยๆต่ำลงมา และในตอนท้ายเสียงก็จะค่อยๆสูงชื่นอีกรั้งหนึ่ง หน่วยเสียงนี้จะมี 2 เสียงป่ายและเกิดแบบสับเปลี่ยนกัน คือ

เสียงป่ายที่ 1 กลาง – ชื่น – ตก – ชื่นตอนท้าย จะเกิดกับคำเป็นหรือพยางค์เป็น ซึ่ง ระบบการเขียนภาษาไทยมาตรฐานจะไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ มีพยัญชนะต้นดังนี้ / k, c, d, t, b, p, ? / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ဂ, ခ, ဒ, တ, ြ, ္, ပ, ခ ตาม ระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน

เสียงป่ายที่ 2 กลาง – ชื่น – ตก จะเกิดกับคำตายหรือพยางค์ตายเสียงลับ ซึ่งตามระบบ การเขียนภาษาไทยมาตรฐานจะไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ และมีพยัญชนะท้ายเสียงกัก [-k, -t, -p] (แม่งก, แม่งດ, แม่งบ) เป็นพยัญชนะท้ายและมีพยัญชนะต่อไปนี้เป็นพยัญชนะต้น คือ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, မ, ရ, လ, w, y / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรสูง မ, ရ, ြ, ္, ဇ, န, စ, ဆ, ဇ၊ ဟ และอักษรตัวที่มี ဟ นำ คือ ဟမ, ဟန, ဟง, ဟရ, ဟဝ, ဟယ, และ ဉ် ตามระบบการเขียนภาษาไทยมาตรฐาน และเกิดกับ / k, c, d, t, b, p, ? / พยัญชนะต้นเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ဂ, ခ, ဒ, တ, ြ, ္, ပ, ခ ตามระบบการเขียน ในภาษาไทยมาตรฐาน

/5/ ตា - เ列入ชိုင် คือหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่มีจุดเริ่มต้นของเสียงอยู่ในระดับต่ำในช่วงแรกระดับเสียงจะคงที่อยู่ระหว่างระดับหนึ่งก่อนแล้วระดับเสียงจะเปลี่ยนสูงชื่นตอนท้าย

หน่วยเสียง /5/ จะเกิดกับคำเป็นหรือพยางค์เป็น ซึ่งตามระบบการเขียนภาษาไทย มาตรฐานจะไม่มีรูปวรรณยุกต์กำกับ และมีพยัญชนะต้นดังต่อไปนี้คือ / ph, th, kh, ch, f, s, h,

m, n, ງ, ຖ, r, l, w, y / พยัญชนะต้นเหล่านี้օAJແນດວຍອັກຊາວົ່າ ພ, ວ, ທ, ຂ, ຖ, ດ, ຊ, ພ, ປ, ຊ, ມ, ນ, ດນ, ຂ, ລ, ພ, ວ, ຍ, ແລະ ວ ຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາຈາກໄທ

ມາດຫຼຸານ

/6/ ກລາງ - ຕກ ຄືອໜ່ວຍເສີຍວຽກນູກຕີທີ່ມີຈຸດເວີ່ມຕົ້ນຂອງເສີຍອູ້ໃນຮະດັບກລາງ ແລ້ວ
ຮະດັບເສີຍຈະຕກລົງຈາກຈຸດເວີ່ມຕົ້ນລົງມາ ມ່ວຍເສີຍນີ້ຈະມີ 2 ມ່ວຍເສີຍຢ່ອຍແລະເກີດແບບສັບທີ່ກັນ ຄືອ

ເສີຍຢ່ອຍທີ່ 1 ກລາງ - ຕກ ຈະເກີດກັບຄຳເປັນຫີ້ອພຍາກຕີເປັນ ຊຶ່ງຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາຈາກໄທມາດຫຼຸານຈະມີງຸປະວຽດນູກຕີເອກກຳກັນ ແລະຄຳພຍາກຕີຕາຍເສີຍຍາວທີ່ໄມ້ມີງຸປະວຽດນູກຕີ
ກຳກັນ ແລະມີພຍัญชนะຕົ້ນດັ່ງຕົ້ນໄປນີ້ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, ງ, ຖ, r, l, w, y /
ພຍัญชนะຕົ້ນຫຼັນເຈົ້າຈາກແນດວຍອັກຊາວົ່າ ພ, ວ, ທ, ຂ, ດ, ຊ, ພ, ປ, ຊ, ມ, ນ,
ດນ, ຂ, ລ, ພ, ວ, ຍ, ແລະ ວ ຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາດຫຼຸານ ຮີ້ອຄຳທີ່ໃນການໄທ
ຄື່ນກຸງເທິພາເປັນຄຳພຍາກຕີຕາຍເສີຍຈຳສັນ ແຕ່ໃນການໄທຄື່ນກາວົງວາສເປັນຄຳພຍາກຕີຕາຍເສີຍຍາວ
ເສີຍຢ່ອຍທີ່ 2 ກລາງ - ຕກ - ຂຶ້ນຕອນທ້າຍ ຈະເກີດກັບຄຳຕາຍຫີ້ອພຍາກຕີຕາຍເສີຍສັນ ທີ່ໄມ້
ພຍัญชนะເສີຍກັກ [-k, -t, -p] (ແມ່ກກ, ແມ່ກດ, ແມ່ກບ) ເປັນພຍัญชนะທ້າຍແລະມີພຍัญชนะຕົ້ນ
ດັ່ງຕົ້ນໄປນີ້ຄືອ / ph, th, kh, ch, f, s, h, m, n, ງ, ຖ, r, l, w, y / ພຍัญชนะຕົ້ນຫຼັນເຈົ້າຈາກ
ແນດວຍອັກຊາວົ່າ ພ, ວ, ທ, ຂ, ດ, ຊ, ພ, ປ, ຊ, ມ, ນ, ດນ, ຂ, ລ, ພ, ວ, ຍ,
ແລະ ວ ຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາດຫຼຸານ

/7/ ຕໍ່າ - ຮະດັບ ຄືອເສີຍວຽກນູກຕີທີ່ມີຈຸດເວີ່ມຕົ້ນຂອງເສີຍອູ້ໃນຮະດັບຕໍ່າ ແລະປລາຍເສີຍ
ຈະຄງຮະດັບຕັ້ງແຕ່ຕົ້ນຈົນຈົບພຍາກຕີ

ໜ່ວຍເສີຍ /7/ ຈະເກີດກັບຄຳເປັນຫີ້ອພຍາກຕີເປັນ ຊຶ່ງກາຣເຂົ້າມາດຫຼຸານຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາຈາກໄທ
ຈະມີງຸປະວຽດນູກຕີໃຫ້ກຳກັນ ແລະມີພຍัญชนะຕົ້ນດັ່ງຕົ້ນໄປນີ້ຄືອ / ph, th, kh,
ch, f, s, h, m, n, ງ, ຖ, r, l, w, y / ພຍัญชนะຕົ້ນຫຼັນເຈົ້າຈາກແນດວຍອັກຊາວົ່າ ພ, ວ, ທ,
ຂ, ດນ, ຂ, ລ, ພ, ປ, ຊ, ມ, ນ, ດນ, ຂ, ລ, ພ, ວ, ຍ, ແລະ ວ ຕາມຮະບບກາຣເຂົ້າມາຈາກໄທ
ມາດຫຼຸານ

ໃນກາຣແປ່ງກລຸ່ມການຍ່ອຍຂອງການໄທຄື່ນກາວົງວາສ ໄນວ່າຈະພິຈານາໂດຍຍືດດີ້ອຮະບບ
ກາຣແກ່ເສີຍວຽກນູກຕີເປັນຫີ້ອພຍາກຕີ ຮີ້ອຈະຍືດດີ້ອຈຳນັກຂອງໜ່ວຍເສີຍວຽກນູກຕີເປັນຫີ້ອພຍາກຕີແປ່ງໄດ້
ເປັນ 2 ກລຸ່ມ ດັ່ງຮາຍລະເຂົ້າມ ຄືອ

1. ແປ່ງຕາມຮະບບກາຣແກ່ເສີຍວຽກນູກຕີ ຄືອ

1.1 ກລຸ່ມ ນົດ 1 ນົດ 2 ແລະ ນົດ 3

1.2 กลุ่ม นช 4

2. แบ่งตามจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ คือ

2.1 กลุ่ม นช 1 และ นช 4 มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 7 หน่วยเสียง

2.2 กลุ่ม นช 2 และ นช 3 มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง
หน่วยเสียงพยัญชนะ

จำนวนเสียงพยัญชนะในภาษาไทยถี่นูกาใน มี 24 หน่วยเดียว คือ / p,

ph, b, t, th, d, k, kh, ?, c, ch, f, s, h, m, n, ງ, ິ, l, r, w, ?y, y / หน่วยเสียง
ดังกล่าวสามารถปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะต้นได้ทุกหน่วย และถือว่าเป็นพยัญชนะต้นเดียวดัง
แสดงด้วยตารางและคำอุดเบรียบเทียบเสียงตามลำดับดังนี้

ตารางแสดงสัดส่วนของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยถี่นูกาใน

ประเภท ของเสียง	ที่เกิด คุณสมบัติ ของเสียง	รูปฝีปาก ทั้งสอง	รูปฝีปาก ล่างกับ พับบน	พัน - บุ้น เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่อง เส้น เสียง
เสียง ระเบิด	ไม่ก้อง ไม่มีลม ไม่ก้อง มีลม ก้อง ไม่มีลม	p ph b		t th d		k kh	? , ິ
กัก-เสียด แทรก	ไม่ก้อง ไม่มีลม ไม่ก้อง มีลม				c ch		
เสียด แทรก	ไม่ก้อง		f	s			h
นาสิก	ก้อง	m		n	ງ	ງ	
ข้างลิ้น	ก้อง			l			
รัว	ก้อง			r			
เสียงเบิด	ไม่ก้อง ก้อง	w			?y y		

สัทลักษณะของหน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยถินหากใน อาจแบ่งออกตามวิธีการออกเสียงได้ 7

ประเภท คือ

1. เสียงระเบิด มี 10 หน่วยเสียง คือ

/ p /	คือ	เสียงระเบิด	ริมฝีปาก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม
/ ph /	คือ	เสียงระเบิด	ริมฝีปาก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม
/ b /	คือ	เสียงระเบิด	ริมฝีปาก ก้อง ไม่มีกลุ่มลม
/ t /	คือ	เสียงระเบิด	พัน - ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม
/ th /	คือ	เสียงระเบิด	พัน - ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม
/ d /	คือ	เสียงระเบิด	พัน - ปุ่มเหงือก ก้อง
/ k /	คือ	เสียงระเบิด	pedan อ่อน ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม
/ kh /	คือ	เสียงระเบิด	pedan อ่อน ไม่ก้อง มีกลุ่มลม
/ ? /	คือ	เสียงระเบิด	ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง
/ ˜ /	คือ	เสียงระเบิด	ช่องเส้นเสียงตามด้วยหน่วยเสียงสรวง นาสิกไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม

2. เสียงกัก – เสียดแทรก มี 2 หน่วยเสียง คือ

/ c /	คือ	เสียงกัก-เสียดแทรก เพดานแข็งค่อนไปทางปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีกลุ่มลม
/ ch /	คือ	เสียงกัก-เสียดแทรก เพดานแข็งค่อนไปทางปุ่มเหงือก ไม่ก้อง มีกลุ่มลม

3. เสียงสองแทรก มี 3 หน่วยเสียง คือ

/ f /	คือ	เสียงเสียดแทรก ริมฝีปากล่างกับฟันบน ไม่ก้อง
/ s /	คือ	เสียงเสียดแทรก พัน-ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง
/ h /	คือ	เสียงเสียดแทรก ช่องเสียดแทรก ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง

4. เสียงนาสิก มี 4 หน่วยเสียง คือ

/ m /	คือ	เสียงนาสิก ริมฝีปาก ก้อง
/ n /	คือ	เสียงนาสิก พัน-ปุ่มเหงือก ก้อง
/ ŋ /	คือ	เสียงนาสิก เพดานแข็ง ก้อง
/ ɳ /	คือ	เสียงนาสิก เพดานอ่อน ก้อง

5. เสียงขางลิ้น มี 1 หน่วยเสียง คือ

/ l / คือ เสียงขางลิ้น พัน-ปุ่มเหงือก ก้อง

6. เสียงรัว มี 1 หน่วยเสียง คือ

/ r / คือ เสียงรัว พัน-ปุ่มเหงือก ก้อง

7. เสียงเปิด มี 3 หน่วยเสียง คือ

/ w / คือ เสียงเปิด วิมปีปาก - เพดานอ่อน ก้อง

/ ?y / คือ เสียงเปิด ซ่องเส้นเสียง - เพดานแข็ง ไม่ก้อง

/ y / คือ เสียงเปิด เพดานแข็ง ก้อง

ข้อสังเกตเกี่ยวกับหน่วยเสียงพยัญชนะบางหน่วย

1. / d /

ในภาษาไทยถิ่นตากใบ หน่วยเสียงนี้มี 2 เสียงย่อย คือ [d] กับ [dh] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระเป็น [d ~ dh]

2. / f /

ในภาษาไทยถิ่นตากใบ หน่วยเสียงนี้มี 2 เสียงย่อย คือ [f] กับ [khw] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระเป็น [f ~ khw]

3. / h /

ในภาษาไทยถิ่นตากใบ หน่วยเสียงนี้มี 2 เสียงย่อย คือ [h] กับ [˜h] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระเป็น [h ~ ˜h]

4. / ຖ /

ในภาษาไทยถิ่นตากใบ หน่วยเสียงนี้มี 2 เสียงย่อย คือ [ຖ] กับ [ງ] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระเป็น [ຖ ~ ງ]

5. / ? / กับ / ˜ /

นับเป็นคุณะหน่วยเสียงเพราะสามารถแยกความหมายของคำได้แตกต่างกัน

6. / ?y /

ในภาษาไทยถิ่นตากใบ หน่วยเสียงนี้ปรากฏได้เฉพาะในตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น

/ ?y / จะเกิดกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่เป็นพากเดียวกับที่เกิดกับ / k, c, d, b,

p, ? / ซึ่งตามระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน หน่วยเสียงเหล่านี้อาจแทนด้วยอักษรกลาง ก, ຈ, ງ, ງ, ດ, ຕ, ບ, ປ, ອ ดังนั้นถ้าใช้คำคู่แยกหน่วยเสียงกับหน่วยเสียงต่างๆดังกล่าว呢 / ?y / จะเป็นหน่วยเสียงหน่วยหนึ่ง

พยัญชนะประสม

พยัญชนะประสมในภาษาไทยถี่นูกามี มีจำนวน 15 แบบ แต่ละแบบจะเกิดจากการประสมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ 2 หน่วยเสียง คือหน่วยเสียงแรกเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิดต่อไปนี้ / p, ph, b, t, k, kh / และพยัญชนะนาสิก / m - / อีกหน่วยหนึ่ง ส่วนหน่วยเสียงที่ 2 เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะข้างลิ้น / l - / หรือพยัญชนะรัว / r - / หรือกึ่งสรวง / w - / หน่วยเสียงใดหน่วยเสียงหนึ่ง

ตารางแสดงพยัญชนะประสมในภาษาไทยถี่นูกามี

เสียงที่ 1 เสียงที่ 2	l	r	w
p	pl	pr	-
ph	phl	phr	-
b	bl	br	-
t	-	tr	-
k	kl	kr	kw
kh	khl	khr	khw
m	ml	mr	-

จากตารางจะเห็นได้ว่า พยัญชนะประสมในภาษาไทยถี่นูกามี มี 15 แบบ คือ [pl, pr, phl, phr, bl, br, tr, kl, kr, kw, khl, khr, khw, mr, ml] พยัญชนะเหล่านี้เกิดเฉพาะในตำแหน่งพยัญชนะต้นเท่านั้น

ข้อสังเกตเกี่ยวกับเสียงพยัญชนะประสมบางเสียง

- เสียง [tr-] เสียงนี้ส่วนใหญ่จะออกเสียงเป็น [kr-] ซึ่งเกิดแบบแปรอิสระ [tr ~ kr]
- ในภาษาไทยถี่นูกามีไม่มีเสียงพยัญชนะประสม [bl-, br-, mr-, ml-] ด้วย

พยัญชนะท้าย

พยัญชนะในภาษาไทยถิ่นตากใบมีเฉพาะพยัญชนะเดี่ยว 9 เสียง

ตารางแสดงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยถิ่นตากใบ

ที่เกิด ประเพท หน่วยเสียง	รูปฝึกหัด สอง	บุ้มเหงือก	pedanayeiing	pedanayon	ช่องเส้น เสียง
1. กัก	-p	-t		-k	-?
2. นาสิก	-m	-n		-ŋ	
3. กึ่งตระ	-w		-y		

จากตาราง จะสังเกตได้ว่า พยัญชนะท้ายในภาษาไทยถิ่นตากใบ สามารถแบ่งลักษณะของเสียง เป็น 3 ประเพท ดังต่อไปนี้คือ

- เสียงกัก มี 4 เสียง คือ [-p, -t, -k, -?]

1.1 [-p]

kop ⁴	กบ
kap ⁴	กับ

1.2 [-t]

bot ⁴	บด
bot ⁴	คด

1.3 [-k]

ka:k ²	กาก
pa:k ²	ปาก

1.4 [-?]

bɔ: ? ²	เบะ
kɔ: ? ²	เกะ

ข้อสังเกต พยัญชนะท้าย [-?] ในภาษาไทยถิ่นตากใบ จะปรากฏหลังตัวเสียงยาว เท่านั้น ซึ่งคำเหล่านี้ตามระบบการเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้น และไม่มีตัวสะกด เช่น และ ละ สระ เบะ แกะ เป็นต้น

ก.
PL
4196
'AS
กานต์ 1554 1554
2554

12 JUL 2011

2. เสียงนาสิก มี 3 เสียง คือ [-m, -n, -ŋ] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 [-m]

com ⁴	จม
ca:m ⁴	จำ

2.2 [-n]

kin ⁴	กิน
kan ⁴	กัน

2.3 [-ŋ]

tha:ŋ ⁵	ทาง
na:ŋ ⁵	นาง

3. เสียงกึ่งสรระมี 2 เสียง คือ [-w, -y] ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 [-w]

l ε:w ⁶	แล้ว
r ε:w ⁶	เร็ว

3.2 [-y]

pha:y ⁵	พาย
la:y ⁵	ลาย

ระบบเสียงสรระ

สุนกุล เวชสิทธิ์ (2530, หน้า 147) ได้ศึกษาระบบเสียงสรระของภาษาไทยถิ่นที่ใช้ในปัจจุบันจังหวัดนราธิวาส ได้เสนอผลการศึกษาดังนี้

1. หน่วยเสียงสระเดี่ยวและสทลักษณะของหน่วยเสียง

2. หน่วยเสียงสระประสมและสทลักษณะของหน่วยเสียงสระประสม

หน่วยเสียงสระเดี่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาหน่วยเสียงสระเดี่ยว พบร่วมกับภาษาไทยถิ่นตากใบ มีจำนวน 18 หน่วยเสียง ดังจะแสดงให้เห็นได้ดังตาราง

ตารางแสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยถิ่นตากใบ

หนังสือ	กล่าง	หลัง
ไม่ห่อริมฝีปาก	ห่อริมฝีปาก	
สูง i ɪ:	i ɪ:	u u:
กลาง e e:	ə ə:	o o:
ต่ำ ɛ ɛ:	a a:	ɔ ɔ:

จากตารางจะเห็นได้ว่า หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทยถิ่นตากใบ มี 18 หน่วยเสียง เป็นหน่วยเดี่ยงสั้น 9 หน่วยเสียง คือ / i, e, ɛ, ɪ, ə, a, u, o, ɔ / และหน่วยเสียงยาว 9 หน่วยเดี่ยง / ɪ:, e:, ɛ:, ɪ:, ə:, a:, u:, o:, ɔ:/

หน่วยเสียงสระปะสม

หน่วยเดี่ยงสระปะสมในภาษาไทยถิ่นตากใบมีเฉพาะหน่วยเสียงสระปะสมเสียงยาว เท่านั้น และมีเพียง 3 หน่วย คือ / ia /, / ia /, / ua /

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม และศัพททานุกรม

ประลิทธิ์ กะพย์กุดอน (2517, หน้า 30) กล่าวไว้ว่า พจนานุกรม คือ คลังแห่งภาษาที่บันทึกเสียง คือคำพูดและสัญลักษณ์ทางภาษา คือตัวหนังสือไว้เป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตามอักษรสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาความรู้ทางภาษาให้เป็นเครื่องมือ หรือที่ปรึกษาทางภาษาได้สะดวก

แสงเทียน เพ็งคุ้ม (2535, หน้า 10) “ได้ให้ความหมายไว้ว่า พจนานุกรมเป็นตัวหนังสือที่รวบรวมคำศัพท์ที่มีอยู่ในภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และได้อธิบายถึงลักษณะของคำศัพท์เหล่านั้น เช่น ความหมาย เสียงอ่าน การเรียนคำ ประวัติและชนิดของคำ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2543, หน้า 100) กล่าวถึงพจนานุกรมว่า พจนานุกรมเป็นหนังสือสำหรับค้นค่าวาหากความหมายของคำ และช่วยให้เราสามารถอ่านและเขียนคำต่างๆได้ถูกต้อง พจนานุกรมมีอยู่หลายฉบับด้วยกัน แต่ฉบับที่สำคัญที่สุดคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งทางราชการได้กำหนดให้ใช้เป็นบรรทัดฐานในการสะกดการอ่านต์ของถ้อยคำภาษาไทย

สำหรับตัว ย ว อ นับลำดับอูในพยัญชนะเสมอ

3. การเรียงลำดับคำ จะลำดับตามพยัญชนะก่อนเป็นลำดับ แล้วจึงลำดับตามกฎประดิษฐ์ ดังนี้ คำที่ไม่มีสระปรากฏเป็นรูปปะสมออยู่ด้วย จึงอูข้างหน้า เช่น กก อูหน้า กะ หรือ ขลา อูหน้า ขณะ คำที่มีพยัญชนะกับสระปรากฏเป็นรูปปะสมกันก็ให้หลักการลำดับคำดัง ข้างต้นเช่นเดียวกัน เช่น จริก จริม จรี จริง จูก และโดยปกติจะไม่ลำดับตามกรุณยุกต์ เช่น ได้กง ได้มี แต่จะจัดวรรณยุกต์เข้าลำดับต่อเมื่อคำนั้นเป็นคำที่มีตัวสะกดกรุณต์เหมือนกัน เช่น ได ได ได ได หรือ กระตุน กระตุนคำที่มี 8 (ไม่ต่อคู้) จะลำดับอูก่อนวรรณยุกต์ เช่น เก็ง เก็ง เก็ง

4. จำพวกคำที่นำด้วย กระ- บางพวกลิ้วแต่ กระ- อ่ายเดียว บางพวงให้เป็น กะ- กีได ประเกทที่ใช้เป็น กะ- ไดนั้น ไดเก็บรวมพวงไว้ที่ กะ- อีกครั้งหนึ่ง แต่เก็บเฉพาะคำที่ไม่มีนิพัยาม ดังนั้น ถ้าพบคำที่ขึ้นต้นด้วย กะ ในจำพวกนั้น ดูบพนิพามที่ กระ- เช่น กระทะ กระປะ กระປะ เว้นแต่ใช้ไดหั้งสองอย่างโดยความหมายต่างกัน เช่น กระจะ-กระจะ กระด้าง-กระด้าง จึงมีบพนิพามไว้หั้งสองแห่ง

5. คำที่เพิ่มพยางค์หน้าซึ่งให้ในคำประพันธ์ในราวน เช่น มี มะมี วิ ก เป็น ระวิค ครีน เป็น คัครีน แย้ม เป็น ยะแย้ม ฯลฯ อันเป็นวิธีที่ภาษาบาลีเรียกว่า อัพภาส และภาษาล้านนาถเรียกว่า อักษารส แปลว่าวิธีซ้อนตัวอักษร เช่น ทหาติ ทatham นั้นคำเหล่านี้มีจำนวนมาก บางแห่งเก็บรวมไว้ที่ คำขึ้นต้น เช่น คัครีน เก็บที่ คะ แล้วบอกว่าให้นำหน้าคำที่ขึ้นต้นด้วยตัว ค มีความแปลอย่าง เดียวกับคำเดิมนั้น บางแห่งเก็บกระจายเรียงไปตามลำดับคำ เช่น มะมี แต่ก็คงจะเก็บไม่หมด ถ้า คำใดคันไม่พบที่ลำดับคำ ให้เปดูคำที่เป็นต้นคำเดิม เช่น ยะแย้ม ดูที่แย้ม

6. ภาษาล้านบ้างลี่นพุดสันฯ เช่น กะดะ พุดเพียง ตะ (ไม่มี กะ) กะซ้อนกะແண พุดแต่เพียง จ้อนແเง่น (ไม่มี กะ) แต่ความหมายของคำเหมือนกันกับคำที่มี กะ นำหน้า คำ เช่นนี้เก็บไว้ที่ กะ แห่งเดียว

7. คำที่มีเสียงกลับกัน เช่น ตะกรุด เป็น กะตรุด ตะกร้อ เป็น กะตร้อ ตะกรับ เป็น กะตรับ โดยปกติเก็บไว้หั้งที่อักษร ก และ ຕ แต่ถ้าคันไม่พบที่อักษร ก ก็ให้คันที่อักษร ຕ

8. ต่อไปนี้ซึ่งเป็นคำที่ใช้มากในบทกลอน คือ

8.1 คำที่เติมอา อี หรือ อิน ข้างท้าย เช่น กายา กายิ กายิน

8.2 คำที่เติม เอศ ข้างท้าย (ตามภาษากรีเรียกว่า ศ เข้าสิลิต ทำคำที่เรียกว่าคำสุภาพ ให้เป็นคำเอกตามข้อมูลบีโคลง) เช่น กมเลศ มยุเรศ

8.3 คำที่เติม อาการข้างท้าย เช่น จินตนาการ คุณนาคม หัศนาการ

8.4 คำที่เดิม ชาติ ข้างท้าย เช่น กิมชาติ คชาชาติ

คำเหล่านี้มักมีความหมายไม่ต่างไปจากคำเดิม ได้รวมรวมกับไว้ในพจนานุกรมนี้ด้วย แต่อาจมีเมืองและภาษาต่างๆ ที่ใช้คำนี้ไม่พบรูปคำนั้นๆให้ดูที่คำเดิม เช่น กายา กายี เมื่อคันที่คำ กายา กายี ไม่พบให้ดูที่คำ กาย คำ กาย มีความหมายอย่างไร กายา กายี ก็มีความหมาย เช่นเดียวกันคำนี้ให้ค้นดูทำอนนี้

9. ศพที่มีมูลรากอย่างเดียวกัน แต่แปลงรูปไปได้หลายอย่าง เช่น หิมวัต แปลงรูปเป็น หิมวัตต์ หิมวา หิมวาร หิมวน หิมพาน โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงไป ได้ให้นามว่าให้ศพที่เดิมคือที่ หิมวัต แต่แห่งเดียวส่วนศพที่เปลี่ยนแปลงรูปไปจากศพที่เดิมก็เก็บไว้ต่างหากแต่ปัจจุบันให้ไปดูที่ศพที่เดิม เช่น หิมวัตต์, หิมวา, หิมวาร, หิมวน, [หิมมะ] น. หิมวัต.

10. การเรียงลำดับคำที่เป็นนามย่อย เช่น ตะนอย ช่อน คาด ไม่ได้เรียงตามกันตัว สามัญนามอย่างที่ใช้พูด เป็น นดตะนอย ปลาช่อน หญ้าคา แต่ได้เรียงสามัญนาม นด ปลา หญ้า ไว้แห่งหนึ่งตามตัวอักษร และเรียงนามย่อย ตะนอย ช่อน คาด ไว้ต่างหากตามตัวอักษรนั้น เว้นแต่คำซึ่งแยกออกไม่ได้ เพราะเป็นชื่อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งคำ เช่น แมลงภู่ ซึ่งเป็นชื่อของหอยหรือปลาบางชนิดจะเรียงรวมกันไว้ที่ตัวอักษร ป ถึงกระนั้นก็มีคำบางคำที่ไม่อาจเรียงตามหลักนี้ได้ฉะนั้นคำในทำอนนี้เมื่อคันไม่พบในที่ที่เป็นนามย่อยก็ให้ค้นต่อไปที่ที่เป็นสามัญนาม เช่น คำ น้ำตาลกรวด เมื่อคันที่ กรวด ไม่พบ ก็ให้ไปค้นที่คำ น้ำตาล

11. คำ 2 คำ เมื่อประสมกันแล้ว โดยคำแรกเป็นคำเดียวกับแม่คำหรือคำตั้ง และมีความหมายเกี่ยวนี้องกับคำตั้ง จะเก็บเป็นอนุพจน์ คือ ลูกคำของคำตั้งนั้นๆ เช่น กดปี่ กดคอ กดหัว เก็บเป็นลูกคำของคำ กด เว้นแต่คำที่ประสมกันนั้นจะมีความหมายหรืออิสระจากคำตั้งจึงจะแยกเป็นคำตั้งต่างหาก เช่น ขวัญช่อน ที่หมายถึงผู้ตกลงง่าย คือ เด็กหรือผู้หลงซึ่งมักจะขวัญหายป่วยๆ เก็บเป็นลูกคำของคำ ขวัญ ส่วน ขวัญช่อนที่เป็นชื่อเพลร้องรำขันนิดหนึ่ง จะแยกเป็นคำตั้ง เพราะมีความหมายต่างออกไป คำลักษณะนี้จะสืบทอดมาจากคำตั้งไว้ด้วย เป็น ขวัญช่อน 1 และ ขวัญช่อน 2 ส่วนคำที่นำมาประสมกันแล้ว มีความหมายไม่ต่างไปจากคำเดิม แปลได้คำต่อคำ จะไม่เก็บ เช่น ข้าวผัด ไม่เก็บเป็นลูกคำของ ข้าว เพราะมีความหมายเท่าคำเดิมแต่ละคำ

12. คำคำเดียวกันซึ่งอาจประสมอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังข้างหนึ่งอีก เช่น น้ำ ประสม อยู่ในคำต่างๆเป็น แม่น้ำ ลูกน้ำ น้ำใจ น้ำต้อย ล้าคำที่อยู่ข้างหน้าคำ น้ำ เป็นอักษรตัวอื่น จะลำดับให้ที่อักษรนั้นๆอย่างคำ แม่น้ำ ลำดับไว้ที่อักษร ล ลูกน้ำ ลำดับไว้ที่อักษร ล ไม่ลำดับที่อักษร น แต่ ล้าคำ น้ำ อยู่ข้างหน้า ก็ลำดับไว้ที่อักษร น โดยเป็นลูกคำของคำ น้ำ เช่น น้ำกรด น้ำแข็ง น้ำปอย

อักษรธิ

1. ตัวสะกดที่มีอักษรซ้ำและอักษรซ้อน ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ดังต่อไปนี้

1.1 ตัวสะกดที่มีอักษรซ้ำ เช่น กิจจ เขต จิต ในกรณีที่มีตัวหลังไม่มีสระ กำกับให้ตัดออกหนึ่งเป็น กิจ เขต จิต แม้จะเป็นส่วนหน้าສมาศก์ออกเสียงตัวสะกดได้นิดหนึ่ง โดยไม่ต้องซ้อน เช่น กิจกรรม นิจศิล จิตวิทยา ต่อเมื่อตัวหลังมีสระอื่นกำกับหรือมีตัวสะกด จึงซ้อนอีกด้วยนั่นเอง เช่น วากะ กิจจา อัคคี รัชฎุปการ ประภัสสร

1.2 ตัวสะกดที่มีอักษรซ้อนเฉพาะในวรรณ ภู เช่น รัฐสุ อัฒ ในกรณีที่ตัวหลังไม่มีสระ กำกับให้ตัดตัวหน้าออกใช้แต่ตัวหลังตัวเดียว เช่น รัฐสุ อัฒ แม้จะเป็นส่วนหน้าສมาศก์ ออกเสียงตัวสะกดได้โดยไม่ต้องซ้อน เช่น รัฐสถาปานโยนา ภูสุสุ หันแต่ในกรณีที่มีสระ วิ กำกับอยู่ที่พยัญชนะตัวหลัง เช่น วุฒิ อภิสุ ทิภิสุ ให้ตัดตัวหน้าออกใช้แต่ตัวหลังตัวเดียว เช่น วุฒิ อภิสุ คำประเพษที่ได้ให้รูปเติมตามภาษาเดิมไว้ในวงเล็บท้ายคำนั้นๆ จะเน้นเมื่อพบคำที่เขียนผิดจากหลักนี้ก็ให้เทียบเคียงว่าคำแห่งนั้นมีองุ่นใบมีดเขียนตามหลักนี้แล้วจะมีรูปอย่างไรแล้วค่อยคั้นหาตรงคำนั้น เช่น เมื่อพบคำ จิตต์ หรือ ทิภิสุ ก็ให้คันที่ จิต ทิภิสุ

2. การประวิสรรชนีย์ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

2.1 คำในภาษาเดิมที่มีพยัญชนะตัน 2 ตัวซ้อน แต่ในภาษาไทยเพิ่มเสียงอ่านคำหน้าเป็น อะ ไม่ประวิสรรชนีย์ เช่น พจญ ผหม

2.2 คำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต ถ้าต้องการให้พยางค์ท้ายของคำเป็นเสียงอะ ให้ประวิสรรชนีย์ เช่น ลักษณะ ศิลปะ สาธารณะ หิมะ

2.3 คำที่เป็นภาษาอื่นซึ่งเขียนประวิสรรชนีย์กันมาจนเคยชินแล้ว คงให้ประวิสรชนีย์เปตามเดิม เช่น ระเบียน ไม่ระเบียน ตามเชมรา สวนคำไดทีสงสัยไมรู้ที่มา ถ้าออกเสียง อะ ให้ประวิสรรชนีย์ โดยถือตามการเขียนจะเปลี่ยนคำไทย

3. คำต่างๆที่เติมตัว ๗ ชีงแผลงเป็น ตะ หรือ กระ ได้ แม้ในภาษาเดิมจะไม่ประวิสรรชนีย์ ในภาษาไทยให้ประวิสรรชนีย์เมื่อเติมตัว ๗ แล้วก็ประวิสรรชนีย์ตาม เช่น จะเต็ = จะะ ทะนง = ทะนง ถ้าคำเดิมไม่ประวิสรชนีย์เมื่อเติมตัว ๗ ลงไปแล้วไม่ต้องประวิสรชนีย์ เช่น จมูก = จرمูก เพาะฉะนั้นคำบางคำที่เคยเขียนประวิสรชนีย์ เมื่อคันตรงที่ประวิสรชนีย์ไม่พบก็ให้คันตรงที่ไม่ประวิสรชนีย์

4. การใช้ไม้ไผ่คู่ได้วางหลักเกณฑ์ดังนี้

4.1 คำที่แผลงมาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต เช่น เปณุฯ เพชร ไม้เชี้ม

ได้ดู

4.2 คำไทยที่ออกเสียงสันให้ไข่ไม่ตีคู้

5. คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรนำหรืออักษรควบ เมื่อแปลงออกเป็น 2 พยางค์ พยางค์ท้ายย่อ้มมีเสียงวรรณยุกต์เท่ากับคำเดิมจึงไม่ต้องใช้ ห นำ เช่น กลับ = กระลับ กวัด = กระวด ตรวจ = ตำรวจ แม้เป็นคำซึ่งนำมาจากภาษาบาลีและแปลงทำนองนี้ก็ไม่ใช้ ห นำ เช่น กnak = กระนก

6. คำที่นำมาจากภาษาบาลีและสันสกฤตซึ่งออกเสียงได้หลายอย่าง และนิยมเข้า sama ส กับคำอื่นได้ให้เห็นถ่ายรูปเพื่อสะดวกในการใช้ เช่น ศิลป์ ให้ไว้ 3 รูปคือ ศิลป-, ศิลปะ รูป ศิลป- ให้ไว้สำหรับสมាសกับคำอื่น เช่น ศิลปกรรม ศิลปศาสตร์ รูป ศิลป์ ให้เป็นกรณีของการเสียงว่า "ลิน" เช่น นาฏศิลป์ และรูป ศิลปะ ให้ในกรณีที่อยู่โดยๆ และต้องการให้ออกเสียงว่า "สินลະปะ" เช่น ศิลปะการแสดง งานศิลปะ

การบอกรคำอ่าน การบอกรคำอ่านมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรฐานไม่บอกรคำอ่าน ส่วนคำอ่านที่ไม่ตรงตามมาตรฐานตัวสะกดจะบอกรคำอ่านไว้ด้วย

2. คำภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่เข้ามาสามารถสักน จะบอกรคำอ่านตามหลังไว้ ส่วนคำบางคำที่อนุโลมให้อ่านได้ 2 อย่าง คือ อ่านตามหลักและอ่านตามความนิยมจะบอกรคำอ่านตามหลักไว้ก่อน เช่น ประวัติศาสตร์ [ประหรุวดติสาด, ประหรุดสาด]

3. คำอ่านที่มีเครื่องหมายพินทุจุดไว้ข้างใต้ตัวอักษร ถ้าตัวอักษรตัวนั้นเป็นอักษรนำจะไม่ออกเสียง เช่น เหลา [เหล่า] เหย [เหย] ถ้าตัวอักษรตัวนั้นเป็นอักษรควบกล้าซึ่งในภาษาไทยมี 3 ตัว คือ ร ล ว ให้พินทุจุดใต้พยัญชนะตัวหน้าเพื่อให้อ่านพยัญชนะตัวหน้าควบ 2 ตัวควบกัน เช่น ไพร บุลอน กุ่ว

4. คำในภาษาอื่นที่เดิมออกเสียงกึ่งมาตรฐาน เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยออกเสียงเต็ม มาตรากับบอกรคำอ่านไว้ตามคำอ่านภาษาไทย เช่น เสเด็ด [สะเด็ด] พญาบาท [พระยาบาด] แสดงปี [สะแตม]

5. ลูกคำซึ่งอาจมีปัญหาในการอ่าน เพราะอาจอ่านไม่เหมือนคำอ่านของคำแม่ทุกคำ ในกรณีนี้จะบอกรคำอ่านของลูกคำนั้นไว้ เช่น กล, กล- [กน, กนละ-] น ... กลไก [กน-]

ความหมาย

1. การนิยามคำที่มีความหมายหลายนัย โดยปกติจะเรียงบញ្ជីមាណที่ใช้อ瑜เสมอ และที่เห็นว่ามีความหมายเด่นไกว่าก่อน แต่ยกเว้นบางคำซึ่งประสังค์แสดงประวัติความหมาย ก็อาจเรียงบញ្ជីមាណที่เห็นว่าเป็นความหมายเดิมไกว่าก่อนแล้วบอกที่มา บอกคำตรงกันข้าม หรือคำคู่และได้พยากรณ์ให้ตัวอย่างที่ใช้เฉพาะคำที่มีใช้ไม่มากนัก

2. คำที่มีความหมายหลายๆสิ่งรวมทั้งความหมายที่เป็นเชื่อของพืชหรือสัตว์ด้วย จะแยกบញ្ជីមាណของพืชหรือสัตว์จากบញ្ជីមាណอื่น โดยยกคำนี้เป็นคำตั้งต่างหาก

3. อักษรย่อในวงเล็บบอกลักษณะของคำที่ใช้เฉพาะแห่ง เช่น (ใบ) (แบบ) (กງ) ถ้าอ瑜หน้าคำบอกชนิดโดยกรณ์ หมายความว่า ทุกบញ្ជីមាណเป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่งตามที่ระบุไว้ในวงเล็บ เช่น เส้า 2 (ใบ) น. ข้าว : ขวนปี ถ้าอ瑜หนังคำบอกชนิดโดยกรณ์เฉพาะบញ្ជីមាណที่อยู่หน้าเครื่องหมายอัญมภาคเท่านั้น เป็นคำที่ใช้เฉพาะแห่งตามที่ระบุไว้ในวงเล็บ เช่น ข้าวสาร น. คนที่ทำราชภารตามทำเนียน: ผู้ปฏิบัติราชการในส่วนราชการ....

4. คำที่เป็นเชื่อพืชและเชื่อสัตว์ที่มีเชื่อเดียวกัน จำพวกเดียวกันแต่ต่างชนิดต่างวงศ์กัน จะมีความหมายรวมไว้เป็นคำตั้งเดียวกัน โดยใส่วงเล็บกำกับตัวเลขไว้ที่หน้าบញ្ជីមាណของแต่ละวงศ์ ส่วนวงศ์ที่ต่างจำพวกกันจะไม่รวมอยู่ในคำตั้งคำเดียวกัน แต่จะแยกเป็นคำตั้งของสัตว์แต่ละจำพวก

เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดกลุ่มคำศัพท์

หมวดคำสามารถจำแนกได้ดังนี้ (ໄຊតេកគិត កិច្ចការា, 2547 ចំណាំនៃពិធីបុណ្យ ពេងដោ, 2550) มีดังนี้

1. หมวดธรรมชาติ (Natures)
2. หมวดสัตว์ (Animals)
3. หมวดอวัยวะ (Human body)
4. หมวดบ้าน (House)
5. หมวดต้นไม้ (Trees)
6. หมวดบุคคล (Persons)
7. หมวดอุปกรณ์ทำสวน (Farming)
8. หมวดอาหาร (Food)
9. หมวดสถาบันทางสังคม (Social Institutions)
10. หมวดปริบททางวัฒนธรรม (Cultural Concept)

11. หมวดคำศัพท์เฉพาะ (Terminology)

12. หมวดໄວຍกรณ์ (Systems)

คำสามารถจำแนกออกเป็นชนิดต่างๆ กันตามแนวคิดของพระยาอุปคิตศิลปะสาร (พ.ศ.2535) สรุปได้ดังนี้

1. คำนามเป็นคำบอกชื่อคน สัตว์ และสิ่งของเป็นต้น

1.1 สามัญนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อทั่วไป

1.2 วิสามัญนาม คือ เป็นชื่อเฉพาะที่สมมติขึ้นสำหรับการเรียกคน

สัตว์ และสิ่งของบางอย่าง

1.3 สมุนยาม คือ คำนามที่เป็นชื่อคน สัตว์ สิ่งของที่รวมอยู่มากด้วยกัน

1.4 ลักษณะนาม คือ คำนามที่ใช้บอกลักษณะของสามัญนามอีกทีหนึ่ง

1.5 อาการนาม คือ คำนามที่เป็นแห่งกิจิยาอาการ

2. คำสรรพนามเป็นคำใช้แทนชื่อต่างๆ

2.1 บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนคำชื่อในการพูดจากัน

2.2 ประพันธ์สรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ติดต่อกัน คือคำว่า ที่ ผู้ที่ ซึ่ง ผู้ซึ่ง

2.3 วิภาคสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามข้างหน้าเพื่อจำแนก
นามนั้นออกเป็นส่วนๆ ได้แก่ คำว่า ต่าง บ้าง กัน

2.4 นิยมสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนาม เพื่อให้ผู้รับกำหนด
ແນื่อง ได้แก่ นี่ นั่น โน่น เป็นต้น

2.5 อนิยมสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนนามที่ไม่
กำหนดແเนื่องลงไปว่าเป็นสิ่งนั้นลิستนี้ ได้แก่คำว่า ใคร อะไร ไหน เป็นต้น

2.6 ปคุชชาสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้เป็นคำถาม ได้แก่ ใคร
อะไร ไหน เป็นต้น

3. คำกริยา เป็นคำบอกอาการของคน สัตว์ สิ่งของ เป็นต้น

3.1 อาการกริยา คือ คำกริยาโดยมีใจความครบสมบูรณ์ ไม่ต้องมีคำที่
เป็นกริยา

3.2 สมรรถกริยา คือ คำกริยาไม่ใจความไม่ครบสมบูรณ์ในตัว ต้องมีคำ
ที่เป็นกริยารับข้างท้ายอีก

3.2 วิกรรถกริยา คือ กริยาพากนี้ไม่มีเนื้อความในตัวต้องอาศัย

เนื้อความของศัพท์วิถีการกหรือการอื่นอยู่ข้างท้ายเข้าช่วงจึงจะได้ความครบ

3.3 กริยานุเคราะห์ คือกริยาที่ช่วยกริยาอื่นให้ได้ความครบตามระเบียบ

ของกริยาได้แก่ คง จะ ถูก อาย เป็นต้น

4. คำวิเศษณ์ เป็นคำประกอบคำอื่นให้มีความหมายแตกต่างออกไป

4.1 ลักษณะวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ประกอบนาม หรือสรรพนามเป็น

พื้น บอกชนิด ขนาด สัณฐาน สี เสียง กลิ่น สมผัส และอาการ

4.2 กาลวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกเวลา

4.3 สถานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกสถานที่ แสดงที่อยู่หรือบอกที่ตั้ง

4.4 ประมาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกจำนวน

4.5 นิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกกำหนดเขตของความหมาย

ขัดเจนว่าเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเดียว เช่น นี่ นั้น โน่น

4.6 อนิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์แสดงความไม่กำหนดແเนื่องลงไป

เช่น อื่นๆ เหลาอื่น โครงการ

4.7 ปุจฉาวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่แสดงความสงสัยหรือใช้ในคำตาม

เช่น ได อะไร ไหน

4.8 ประติญาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่แสดงการรองรับในเรื่องเรียก

ชานและได้ตอบกัน

4.9 ประติเสธวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกความห้ามหรือความไม่

รับรอง

4.10 ประพันธ์วิเศษณ์ คือ คำประพันธ์สรรพนามที่เขามาให้เป็นคำวิเศษณ์

5. คำบุพบท เป็นคำสำหรับนำหานามและสรรพนาม

5.1 บุพบทที่ไม่เขื่อมกับคำอื่น มักจะมีในหนังสือเท่านั้น

5.2 บุพบทที่เขื่อมกับบทอื่น คือ บุพบทนำหานำคำนาม คำสรรพนาม

หรือสภารามาลา ใช้นำหานำกรรรม นำหานำคำที่เป็นเจ้าของ นำหานำบทบอกลักษณะ นำหานำคำบอกเวลา นำหานำบทบอกสถานที่ นำหานำบทบอกระบماณ

6. คำสันธาน เป็นคำเขื่อมคำหรือความให้ติดกัน

6.1 เขื่อมความคล้อยตามกัน เช่น และ ทั้ง....กับ

6.2 เขื่อมความขัดแย้งกัน เช่น แต่ กว่า....กี

- 6.3 เชื่อมความต่างดอนกัน เช่น ฝ่าย ส่วน อิคประการนึง
- 6.4 เชื่อมความที่เป็นเหตุผลแก่กัน เช่นจะมี...จึง เพราะจะมี...
- 6.5 เชื่อมความที่เลือกเอา เช่น หรือ ไม่ เช่นนั้น
- 6.6 เชื่อมความที่แบ่งรับรอง เช่น ถ้า...ก็
- 6.7 เชื่อมความเพื่อให้ความสละสละย เช่น อย่างไรก็ได้

7. คำอุทาน เป็นคำนออกเสียงต่างๆ

- 7.1 อุทานบอกอาการ คือ คำอุทานที่ผู้พูดเปล่งออกมาเพื่อให้รู้จักอาการต่างๆของผู้พูด เช่น เขี้ย แฉะ
- 7.2 อุทานแสดงบท คือ คำอุทานที่ผู้พูดกล่าวเพิ่มเติมถ้อยคำเสริมขึ้น เช่นลูกเด็ก

